

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 45/2015

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. októbra 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval návrh prezidenta Slovenskej republiky podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 18 ods. 1 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na začatie konania o výklad čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj výklad čl. 134 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 101 ods. 1 a čl. 102 ods. 1 písm. s) Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh prezidenta Slovenskej republiky **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bol 11. augusta 2015 doručený návrh prezidenta Slovenskej republiky (ďalej aj „prezident“ alebo „navrhovateľ“) podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 18 ods. 1 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na začatie konania o výklad čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 128 ústavy, ako aj výklad čl. 134 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 101 ods. 1 a čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy.

Prezident svoj návrh odôvodnil takto:

«1. Podľa čl. 130 ods. 1 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) začne konanie, ak podá návrh prezident republiky.

2. Táto procesná legitímácia prezidenta republiky platí aj pre konanie o výklad ústavy a ústavných zákonov upravené v čl. 128 ústavy.

3. Podľa čl. 128 ústavy ústavný súd podáva výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná. Rozhodnutie ústavného súdu o výklade ústavy alebo ústavného zákona sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Výklad je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia.

4. Účelom tohto typu konania pred ústavným súdom je podať taký výklad ústavy alebo ústavných zákonov, ktorý pre budúcnosť odstráni spor medzi orgánmi verejnej moci o tom, ako vykladať a používať ich ústavné kompetencie alebo právomoci v konkrétnej veci.

V takej veci muselo dôjsť k pochybnostiam, akým spôsobom môže konkrétny ústavný činiteľ alebo iný orgán verejnej moci vykonať ústavou alebo ústavným zákonom zverenú kompetenciu alebo právomoc, čo je potvrdené tým, že ústavný súd prijme návrh na výklad ústavy alebo ústavného zákona na ďalšie konanie (PL. ÚS 14/06).

5. Ústavný súd v konaní PL. ÚS 11/09 v spojení s vecou sp. zn. II. ÚS 30/97 k predpokladom, za splnenia ktorých podáva výklad ústavy, uviedol:

„Prvou podmienkou na podanie takéhoto návrhu je vznik sporu medzi navrhovateľom a štátnym orgánom... Druhou podmienkou je vznik sporu o právo alebo povinnosť, ktorú ústava priznáva stranám sporu... Podmienkou konania podľa čl. 128 ods. 1 ústavy je faktický vznik sporu. Právne účinky podľa čl. 128 ods. 1 ústavy sa však nespájajú s akýmkoľvek sporom o výklad ústavy, ale len s ústavne relevantným sporom... Ústavne relevantný spor o výklad ústavy podľa čl. 128 ods. 1 ústavy nemôže vzniknúť medzi každým subjektom oprávneným podať návrh podľa čl. 130 ods. 1 písm. a). Ústavne relevantný spor

o výklad ústavy je spor o práva alebo povinnosti medzi štátnymi orgánmi, ktorým ústava také právo alebo povinnosť ustanovuje. Z citovaného vyplýva, že v konaní podľa čl. 128 ústavy musí ísť o konkrétny (faktický) spor o ústavou, resp. ústavným zákonom priznané právo (právomoc) obom účastníkom konania, resp. im uloženú povinnosť, t. j. jednak navrhovateľovi, ako aj štátnemu orgánu, o ktorom navrhovateľ tvrdí, že sporné ustanovenie ústavy, resp. ústavného zákona nesprávne vykladá.“

Všetky tieto predpoklady na vyslovenie záveru, že existuje reálny a faktický spor medzi prezidentom republiky a národnou radou, sú - ako to vyplynie z nasledujúcich tvrdení a dôkazov - v celom rozsahu splnené.

6. Predseda Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) listom zo 16. mája 2014 predložil prezidentovi republiky šiestich kandidátov na tri voľné miesta sudcov na ústavnom súde.

7. Dňa 2. júla 2014 prezident republiky rozhodol o vymenovaní kandidátky Jany Baricovej za sudkyňu Ústavného súdu; ostatní piati kandidáti boli toho istého dňa nevymenovaní. Na ústavnom súde zostali v dôsledku týchto rozhodnutí dve neobsadené miesta sudcov. Na základe toho prezident republiky požiadal predsedu národnej rady, aby vyhlásil voľby nových štyroch kandidátov. Voľba nových kandidátov sa do dňa podania tohto návrhu neuskutočnila. Predseda národnej rady Pavol Paška sa verejne vyjadril, že národná rada si splnila svoju ústavnú povinnosť navrhnuť dvojnásobný počet kandidátov na tri voľné miesta sudcov na ústavnom súde, a preto nebude voliť nových kandidátov. Podľa obsahu tohto vyjadrenia prezident republiky nebol oprávnený nevymenovať kandidátov na základe použitia výkladu ústavy pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012 (ďalej len „výklad vo veci generálny prokurátor“).

8. Piati neúspešní kandidáti podali sťažnosti na ústavný súd. O týchto sťažnostiach sa viedli dve konania. V konaní III. ÚS 571/2014 ústavný súd nálezom, po konštatovaní, že prezident republiky porušil rozhodnutím o nevymenovaní základné práva Evy Fulcovej, Miroslava Duriša a Juraja Sopoligu, zrušil rozhodnutia prezidenta republiky o ich nevymenovaní. Súčasne bolo prezidentovi republiky uložené, aby v ich veciach znova konal a rozhodol. Konanie o sťažnostiach Jána Bernáta a Imricha Volkaia bolo, po späťvzatí ich sťažností, zastavené. V dôsledku zastavenia konania zaniklo ich postavenie kandidátov na

sudcov Ústavného súdu; moje rozhodnutia o ich nevyemenovaní sa stali záväzné a nezmeniteľné. Výsledkom týchto konaní je v súčasnosti taký stav, že na ústavnom súde sú stále dve voľné miesta sudcov, avšak na tieto miesta sú už len traja kandidáti: Eva Fulcová, Miroslav Duríš a Juraj Sopoliga.

9. Na základe výsledku týchto konaní prezident listom zo dňa 22. júla 2015 požiadal predsedu národnej rady, aby národná rada zvolila jedného kandidáta na sudcu ústavného v súlade s čl. 134 ústavy tak, aby mohol prezident znovu konať a rozhodnúť v súlade s rozhodnutím III. ÚS 571/2014.

10. Podľa navrhovateľa výkladu ústavy však naďalej trvá stav, ktorého podstata spočíva v tom, že národná rada nie je pripravená voliť nových kandidátov na sudcov ústavného súdu v prípade, ak prezident nevymenuje polovicu z nich a požiada národnú radu o zvolenie nových kandidátov. Pod pojmom „vec je sporná“ v tomto konkrétnom prípade treba považovať to, že národná rada a prezident republiky, ako ústavné orgány zodpovedné za navrhovanie kandidátov a ich menovanie za sudcov ústavného súdu, majú odlišný názor na výkon svojich kompetencií. Preto trvá aj spor medzi navrhovateľom tohto výkladu a národnou radou. Prezident tvrdí, že z dvojnásobného počtu kandidátov na sudcov ústavného súdu vymenuje len tých za sudcov ústavného súdu, ktorí sú na to vhodní a spôsobilí tak, ako to vyplýva z kritérií výkladu vo veci generálny prokurátor. Ak na neobsadené voľné miesta sudcov ústavného súdu nie je dostatok, t. j. dvojnásobný počet kandidátov, národná rada je povinná ich dovoliť; národná rada, naopak, tvrdí (dôkazy uvedené v časti II tohto návrhu), že z predloženého dvojnásobného počtu kandidátov na sudcov ústavného súdu je prezident povinný, ak zistí, že splňajú ústavou ustanovené predpoklady, vymenovať potrebný počet sudcov ústavného súdu bez použitia výkladu vo veci generálny prokurátor.

11. Podľa názoru navrhovateľa je preto potrebné požiadať ústavný súd o výklad článkov 2 ods. 2 v spojení s čl. 128 ústavy a článkov 134 ods. 2 v spojení s čl. 101 ods. 1 a 102 ods. 1 písm. s) ústavy; výklad týchto článkov ústavy by mal prispieť k objasneniu toho, aké práva a povinnosti má národná rada pri navrhovaní kandidátov na sudcov ústavného súdu so zreteľom na práva a povinnosti prezidenta republiky menovať sudcov

ústavného súdu a pritom dbať na riadny chod ústavných orgánov, v tomto prípade ústavného súdu.

12. Na základe sťažností piatich nevyemenovaných kandidátov na sudcov ústavného súdu ústavný súd konal a rozhodoval v dvoch konaniach.

13. V konaní sp. zn. III. ÚS 571/2014 väčšina senátu prijala a vyhlásila nález, podľa ktorého: „Základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutiami prezidenta Slovenskej republiky č. 1112-2014-BA z 2. júla 2014 o nevyemenovaní... za sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky porušené bolo. Rozhodnutia prezidenta Slovenskej republiky č. 1112-2014-BA z 2. júla 2014 o nevyemenovaní... za sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky zrušuje a prikazuje, aby prezident Slovenskej republiky vo veci znovu konal a rozhodol.“

14. Po vyhlásení nálezu III. ÚS 571/2014 bolo toto rozhodnutie ústne odôvodnené takto: „Posudzovanie vhodnosti kandidátov z hľadiska ich profesionálnej a inej spôsobilosti na výkon funkcie sudcu ústavného súdu pri zohľadnení základných ústavných požiadaviek vyplývajúcich z čl. 134 ods. 3 ústavy je v prípade národnej rady implicitne obsiahnuté už v procese ich voľby a navrhovania prezidentovi. Prezident Slovenskej republiky je oprávnený vykonať svoje posúdenie vhodnosti kandidátov a ich následný výber z hľadiska ich profesionálnej a inej spôsobilosti na výkon funkcie sudcu ústavného súdu v režime ustanovenia čl. 134 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého má vymenovať potrebný počet sudcov ústavného súdu z dvojnásobného počtu kandidátov navrhnutých národnou radou.

Oprávnenie prezidenta nevyemenovať kandidáta na ústavnú funkciu v prípade existencie závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá dôvodne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu spôsobom neznižujúcim vážnosť ústavnej funkcie alebo celého orgánu, ktorého má byť táto osoba vrcholným predstaviteľom, alebo spôsobom, ktorý nebude v rozpore so samotným poslaním tohto orgánu, ak by v dôsledku tejto skutočnosti mohol byť narušený riadny chod ústavných orgánov, vyplývajúce z výkladu ústavného súdu podaného ústavným súdom vo veci sp. zn. PL. ÚS 4/2012 sa týka

výnimočných dôvodov, ktoré sú tak závažné, že z ústavného hľadiska zásadným spôsobom diskvalifikujú kandidáta na výkon príslušnej ústavnej funkcie.

Vo veci sp. zn. I. ÚS 397/2014 týkajúcej sa ústavnej sťažnosti doc. JUDr. Jozefa Čentéša, PhD., v súvislosti s nevymenovaním do funkcie generálneho prokurátora považoval napríklad ústavný súd za takéto skutočnosti v okolnostiach uvedeného prípadu preukázanie konania sťažovateľa smerujúceho k mareniu procesného úkonu v trestnom konaní alebo aj k poškodzovaniu cudzích práv konaním, ktorého podstatou bol úmysel zvaliť vinu za skartovanie zápisnice a vymazanie záznamu z počítača na administratívnu pracovníčku generálnej prokuratúry.

Z odôvodnení rozhodnutí prezidenta o nevymenovaní sťažovateľov do funkcie sudcu ústavného súdu však žiadne z takýchto skutočností závažnej či mimoriadnej povahy nevyplývajú. Odôvodnenie napádaných rozhodnutí sa obmedzuje na viac menej všeobecné konštatovanie o nesplnení kritéria profesionálnej spôsobilosti zo strany sťažovateľov bez toho, aby boli dostatočne individualizované a konkretizované.

Iný názor prezidenta na posúdenie otázky vhodnosti kandidátov na sudcu ústavného súdu predložených národnou radou bez toho, aby bola preukázaná existencia závažných skutočností vzťahujúcich sa na ich osoby, ktoré by dôvodne spochybnili ich schopnosť vykonávať funkciu sudcu ústavného súdu spôsobom neznižujúcim jej vážnosť alebo schopnosť vykonávať túto funkciu spôsobom, ktorý nebude v rozpore so samotným poslaním ústavného súdu, neopravňuje prezidenta na prekročenie rozsahu úvahy, ktorú mu pri výbere kandidátov poskytuje čl. 134 ods. 2 ústavy. Inak povedané: neopravňuje prezidenta neakceptovať, a teda nevymenovať viac ako polovicu z celkového dvojnásobného počtu kandidátov navrhnutých národnou radou.“

15. Napriek tomu, že podľa § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 156 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého len čo súd rozsudok vyhlási, je ním viazaný, väčšina senátu III. ÚS vyhotovila písomné odôvodnenie s rozdielnymi akcentmi než sú obsahom ústne vyhlásených dôvodov. V písomne vyhotovenom odôvodnení väčšina senát III. ÚS vylúčila použitie výkladu vo veci generálnej

prokurátor. Z písomného odôvodnenia nálezu - a v rozpore s ústne vyhláseným odôvodnením - vyplýva, že väčšina senám nepovažovala za potrebné preskúmať odôvodnenia rozhodnutí prezidenta o nevymenovaní sťažovateľov do funkcie sudcu ústavného súdu ani z toho aspektu, či z nich (ne)vyplývajú skutočnosti závažnej či mimoriadnej povahy (v zmysle výkladu vo veci generálny prokurátor), pretože konštatovala, že rozhodnutie prezidenta o (ne)vymenovaní sudcov ústavného súdu podľa čl. 134 ods. 2 ústavy sa nezdôvodňuje, a preto je nadbytočná úvaha o obsahu alebo rozsahu odôvodnenia tohto rozhodnutia. Zatiaľ čo väčšina senátu v ústne vyhlásenom odôvodnení implicitne pripúšťa použitie výkladu vo veci generálny prokurátor na menovanie sudcov ústavného súdu tým, že v tomto prípade iba konštatuje jeho nesprávne uplatnenie prezidentom (neexistencia skutočností závažnej a mimoriadnej povahy o nespôsobilosti kandidátov a ich individualizované zdôvodnenie), pričom zároveň na žiadnom mieste tohto ústne vyhláseného odôvodnenia neuvádza výslovnú nemožnosť použiť výklad vo veci generálny prokurátor na menovanie ústavných sudcov, tá istá väčšina senátu v písomnom odôvodnení tvrdí, že skúmať právomoci prezidenta viažuce sa na vymenovanie sudcov ústavného súdu cez jediný výklad ústavného súdu (výklad vo veci generálny prokurátor) viažuci sa na menovanie generálneho prokurátora je viac ako účelové a výklad vo veci generálny prokurátor sa na proces menovania sudcov ústavného súdu nevzťahuje.

16. Navrhovateľ v tejto súvislosti upozorňuje, že datovanie písomne vypracovaného rozhodnutia a odôvodnenia nezodpovedá jeho vyhotoveniu, pričom je nejasná procedúra jeho vyhotovenia, zvlášť otázka, kedy senát zasadal, radil sa a hlasoval o písomnom odôvodnení nálezu III. ÚS 571/2014 v častiach, v ktorých sa písomne odôvodnenie nezohoduje s ústne vyhlásenými dôvodmi, alebo je s nimi v rozpore.

17. Navrhovateľ tiež konštatuje rozpornosť v konaniach senátov ústavného súdu, keď v konaní sp. zn. II. ÚS 718/2014 došlo síce k zastaveniu konania vo veciach sťažností Jána Bernáta a Imricha Volkaia, avšak vo veciach II. ÚS 718/2014 a II. ÚS 719/2014, v ktorých boli prijaté sťažnosti týchto dvoch sťažovateľov, senát konštatoval, že sťažnosti v časti, v ktorej vylučujú použitie výkladu ústavy vo veci PL. ÚS 4/2012 (výklad vo veci generálny prokurátor), sú zjavne neopodstatnené. Naopak, senát dodal, že práve použitie tohto výkladu viedlo k prijatiu sťažností na ďalšie konanie, lebo len v konaní o veci samej možno

preskúmať adekvátnosť a opodstatnenosť aplikácie výkladu vo veci generálny prokurátor pre dve konkrétne individuálne sťažnosti nevyzmenovaných kandidátov na sudcov ústavného súdu.

18. Výsledkom týchto konaní pred ústavným súdom je, najmä v dôsledku protirečivých postupov a rozhodnutí dvoch senátov, značná právna neistota. Právna neistota sa vzťahuje predovšetkým na otázku, či prezident republiky mohol a musel použiť výklad vo veci generálny prokurátor a či po jeho opodstatnenom použití, ktoré vyústilo do nevyzmenovania kandidátov na sudcov ústavného súdu tak, že ich počet klesol pod dvojnásobok kandidátov na jedno voľné miesto sudcu ústavného súdu, národná rada je alebo nie je povinná zvoliť nových kandidátov na voľné posty na ústavnom súde.

19. Uvedený stav právnej neistoty založil a udržuje faktický spor medzi navrhovateľom a národnou radou; z týchto prístupov rozhodovacích formácií ústavného súdu vyvodzuje prezident republiky iné dôsledky pre svoju ústavnú prax pri menovaní sudcov ústavného súdu, než ich vyvodzuje národná rada. Prezident trvá na tom, že národná rada mu je povinná predložiť nových kandidátov, ak pôvodne zvolení kandidáti neboli vymenovaní za sudcov ústavného súdu. Národná rada tvrdí, že takú povinnosť nemá. Podľa jej právneho názoru nie je povinná voliť nových kandidátov na sudcov ústavného súdu v prípade, ak ich nedostatok v menovacom procese je spôsobený tým, že prezident nevyzmenoval viac ako polovicu z navrhnutých kandidátov. Rozpor v týchto názoroch je ďalším dôkazom, že je tu faktický spor, ktorý oprávňuje prezidenta na podanie tohto návrhu na výklad.

20. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 101 ods. 1 ústavy prezident... svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov.

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy prezident vymenúva a odvoláva sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, predsedu a podpredsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Podľa čl. 134 ods. 2 ústavy Národná rada Slovenskej republiky navrhuje dvojnásobný počet kandidátov na sudcov, ktorých má prezident Slovenskej republiky vymenovať.

Podľa čl. 134 ods. 3 ústavy za sudcu ústavného súdu môže byť vymenovaný občan Slovenskej republiky, ktorý je voliteľný do Národnej rady Slovenskej republiky, dosiahol vek 40 rokov, má vysokoškolské právnické vzdelanie a je najmenej 15 rokov činný v právnickom povolání. Tá istá osoba nemôže byť opakovane vymenovaná za sudcu ústavného súdu.

Podľa čl. 128 ústavy rozhodnutie ústavného súdu o výklade ústavy alebo ústavného zákona sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Výklad je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia.

21. Podľa výkladu vo veci generálny prokurátor: „Prezident Slovenskej republiky je povinný zaoberať sa návrhom Národnej rady Slovenskej republiky na vymenovanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa čl. 150 Ústavy Slovenskej republiky, a ak bol zvolený postupom v súlade s právnymi predpismi, v primeranej lehote buď vymenovať navrhnutého kandidáta, alebo oznámiť Národnej rade Slovenskej republiky, že tohto kandidáta nevymenuje. Nevymenovať kandidáta môže len z dôvodu, že nespĺňa zákonné predpoklady na vymenovanie, alebo z dôvodu závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá dôvodne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu spôsobom neznižujúcim vážnosť ústavnej funkcie alebo celého orgánu, ktorého má byť táto osoba vrcholným predstaviteľom, alebo spôsobom, ktorý nebude v rozpore so samotným poslaním tohto orgánu, ak by v dôsledku tejto skutočnosti mohol byť narušený riadny chod ústavných orgánov (čl. 101 ods. 1 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky). Prezident uvedie dôvody nevymenovania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné.“

22. Prezident republiky je štátnym orgánom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy; konať v medziach ústavy tak, ako mu ukladá citovaný článok, znamená, v súlade s čl. 128 ústavy, aj jeho povinnosť riadiť sa všeobecne záväzným výkladom ústavného súdu, vydanom v konaní o výklad ústavy a ústavných zákonov, v tomto prípade aj výkladom vo veci generálny prokurátor.

23. V druhej vete výkladu vo veci generálny prokurátor je určujúcim kritériom pre postup a rozhodovanie prezidenta republiky pri vymenovaní kandidátov na ústavné funkcie

jeho povinnosť dbať na riadny chod ústavných orgánov. Z ústavy jednoznačne vyplýva, že generálny prokurátor nie je jediný ústavný orgán, ktorého do funkcie menuje prezident republiky. Patria k nim aj (nielen) sudcovia ústavného súdu.

24. Preto prezident republiky pri svojom postupe a rozhodovaní o šiestich kandidátoch na sudcov ústavného súdu vzal do úvahy, pri plnení svojej povinnosti dbať na riadny chod ústavných orgánov, kritériá kladené na kandidátov uvedené v druhej vete výkladu vo veci generálny prokurátor, t.j. ich spôsobilosť a vhodnosť na zastavanie funkcie sudcu ústavného súdu.

25. Povinnosť dbať na riadny chod ústavných orgánov je takou povinnosťou, ktorá trvá počas celého funkčného obdobia prezidenta republiky. Túto povinnosť nemôže obmedziť alebo modifikovať žiadna skutočnosť, ani rozhodnutia ústavného súdu. Z toho dôvodu nález ústavného súdu III. ÚS 571/2014, ktorý ukladá prezidentovi, aby znovu konal a rozhodol, neznamená, že prezident musí vymenovať zo zostávajúcich kandidátov sudcov ústavného súdu; jeho význam spočíva len v tom, že prezident republiky musí zopakovať celý proces výberu sudcov ústavného súdu z kandidátov, ktorí sa vrátili do procesu skúmania ich predpokladov prostredníctvom účinkov citovaného nálezu ústavného súdu. Aj v tomto novom procese však prezident republiky musí dbať na to, aby kandidáti vymenovaní za sudcov ústavného súdu vykonávali svoje funkcie tak, že prezident republiky bude môcť konštatovať splnenie svojej povinnosti dbať na riadny chod ústavného súdu.

26. Prezident republiky pri plnení svojej povinnosti dbať na riadny chod ústavných orgánov, vrátane ústavného súdu, nemôže byť obmedzovaný alebo nemôže mu byť bránené v jej plnení tak, že národná rada nebude rešpektovať svoju ústavnú povinnosť vyplývajúcu z čl. 134 ods. 2 ústavy, t.j. navrhnúť dvojnásobný počet kandidátov na sudcov, ktorých má prezident republiky vymenovať. Národná rada nemá oprávnenie na také obmedzovanie; má však, podľa citovaného článku ústavy, povinnosť dbať na to, aby prezident republiky mal v každom štádiu procesu vymenúvania sudcov ústavného súdu k dispozícii dvojnásobný počet kandidátov na každé voľné miesto sudcu.

27. V čl. 101 ods. 1 ústavy je jednoznačný príkaz dbať na riadny chod ústavných orgánov; ústava žiadnym spôsobom, pri ustanovení tejto povinnosti, nerozlišuje medzi ústavnými orgánmi, ktorých prezident menuje. Z toho vyplýva, že prezident republiky musí

plniť túto povinnosť pri každom ústavnom orgáne, ktorý patrí do jeho menovacích právomocí. Táto jeho povinnosť nezaniká alebo sa nemení kvôli tomu, že menovaniu niektorých ústavných orgánov predchádza navrhovanie len jedného kandidáta (generálny prokurátor, predseda najvyššieho súdu) alebo viacerých kandidátov (dvojnásobok kandidátov na každé voľné miesto sudcu ústavného súdu). Na taký záver by musela existovať výslovná opora v platnom texte ústavy a výslovné rozlíšenie posilnené osobitným ústavným článkom vzťahujúcim sa k odlišnej povinnosti prezidenta vo vzťahu k menovaniu ústavných sudcov a taký článok ústava nemá. Z toho vyplýva, že povinnosť prezidenta republiky dbať na riadny chod ústavných orgánov sa musí plniť pri každom ústavnom orgáne rovnakým spôsobom, s rovnakou intenzitou a bez rozlišovania (nediskriminačne) medzi procesmi a výsledkami navrhovania kandidátov na ústavné orgány.

28. K tejto interpretácii povinností prezidenta v bode 10 svojho doplňujúceho stanoviska z 22.10.2012 predsedníčka ústavného súdu vo veci výkladu vo veci generálny prokurátor uviedla: „Vo vzťahu k personálnym návrhom predloženým prezidentovi možno vychádzajúc z už uvedeného konštatovať, že v prípade, ak z ústavy nevyplýva povinnosť prezidenta rešpektovať predložený personálny návrh [v zmysle čl. 102 ods. 1 písm. g) ústavy v spojení s čl. 111 ústavy - prezident „vymenuje a odvolá“ členov vlády], ale ústava len bez ďalšej konkretizácie predpokladá spolupôsobenie prezidenta pri riešení personálnych otázok [napr. čl. 102 ods. 1 písm. h), písm. t) a i. - prezident „vymenúva a odvoláva“], má prezident rovnocenné postavenie s predkladateľom personálneho návrhu, a to v tom zmysle, že aj prezident je (rovnako ako predkladateľ personálneho návrhu) oprávnený tento personálny návrh autonómne uvážiť a rozhodnúť sa, či ho akceptuje alebo neakceptuje.“ A v bode 12 toho istého stanoviska dodala: „Ústava nepriznáva národnej rade bezprostredné právomoci vo vzťahu k občanmi priamo volenému prezidentovi. Preto v prípade, ak ústava bez ďalšieho používa formuláciu „vymenúva a odvoláva“, nemožno prijať takú interpretáciu ústavy, ktorá by prezidentovi uložila všeobecnú povinnosť prijať personálne návrhy národnej rady bez možnosti ich odmietnuť.“ Tento názor predsedníčky ústavného súdu vyvracia názor národnej rady o tom, že ak raz zvolila potrebný počet kandidátov, tak už jej v tom istom prípade nemôže vzniknúť nová povinnosť voliť kandidátov. Uvedené stanovisko predsedníčky ústavného súdu zároveň významne spochybňuje výklad

v písomnom odôvodnení nálezu III. ÚS 571/2014, podľa ktorého výklad vo veci generálny prokurátor nebol v prípadoch nevymenovaných kandidátov použiteľný.

29. V neposlednom rade treba súčasne vziať do úvahy princíp suverenity ľudu, z ktorého vyplýva, že jediným nositeľom štátnej moci sú občania. Na základe kritéria dôvery si priamo volia svojich zástupcov, či už do národnej rady alebo do funkcie prezidenta republiky, v prirodzenom očakávaní, že práve prostredníctvom zvolených zástupcov budú občania realizovať svoje predstavy o fungovaní štátu a o tom, kto by mal zastávať nielen priamo volené ústavné funkcie, ale aj tie, na ktorých obsadzovaní sa priamo volení zástupcovia podieľajú. Z tohto pohľadu a aj v nadväznosti na citované stanovisko predsedníčky ústavného súdu je priamo volený prezident v rovnocennom postavení s národnou radou. Keď národná rada volí dvojnásobný počet kandidátov na ústavných sudcov, v nijakom prípade nie je povinná akceptovať návrhy predložené oprávnenými subjektmi. Okruh kandidátov, ktorých národná rada predloží prezidentovi republiky, si vyberá výlučne na základe vlastného uváženia spomedzi osôb spĺňajúcich formálne kritériá, pričom zvolenie alebo nezvolenie konkrétneho kandidáta nijako nezdôvodňuje a je úplne bežné, že sa v národnej rade voľba kandidátov opakuje preto, že sa nepodarilo zvoliť potrebný počet kandidátov. Prezidentova možnosť výberu je v porovnaní s národnou radou nepochybne viac limitovaná už tým, že si môže vyberať výlučne z okruhu kandidátov zvolených národnou radou, čo vyplýva priamo z textu ústavy. Vzhľadom na svoje rovnocenné postavenie s národnou radou však prezident nemôže byť postavený do situácie, že z dvojnásobného počtu kandidátov spĺňajúcich formálne kritériá si musí vždy vybrať polovicu. Možnosť jeho uváženia by sa tým fakticky zúžila. Na to, aby mal prezident republiky vždy povinnosť vymenovať polovicu kandidátov, by musel existovať základ buď v ústavnom texte alebo vo všeobecne záväznom výkladovom rozhodnutí Ústavného súdu, čo však v tomto prípade nie je dané.»

Vzhľadom na uvedené sa prezident v petite svojho návrhu domáha takto znejúceho výkladu:

„Prezident Slovenskej republiky je pri plnení svojej povinnosti dbať na riadny chod ústavných orgánov oprávnený a povinný, po preskúmaní ústavných predpokladov na sudcu

Ústavného súdu Slovenskej republiky, vymenovať len takých kandidátov na sudcu tohto súdu, navrhnutých Národnou radou Slovenskej republiky, u ktorých, v súlade s výkladom Ústavy Slovenskej republiky v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012 uverejnenom pod č. 390/2012 Z. z., nezistil žiaden dôvod závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá relevantne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu tohto súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Národná rada Slovenskej republiky je povinná dbať na to, aby prezident Slovenskej republiky mal v každom štádiu procesu vymenúvania sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky k dispozícii dvojnásobný počet kandidátov na každé voľné miesto sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

Dňa 31. augusta 2015 bolo ústavnému súdu doručené podanie prezidenta, v ktorom uviedol:

«Dňa 6. augusta 2015 som podal návrh na výklad Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorý sa vedie pod sp. zn. Rvp 11794/2015. Tento návrh odôvodňujem existenciou sporu medzi prezidentom republiky a Národnou radou Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), ktorý sa vzťahuje na dve základné otázky.

Prvou otázkou je, či som ako prezident republiky povinný, bez ďalšieho, vymenovať sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z navrhnutých kandidátov, ak títo spĺňajú ústavou ustanovené predpoklady, alebo môžem a som povinný preskúmať aj ich vhodnosť a spôsobilosť na vykonávanie tejto funkcie; druhá otázka sa vzťahuje na povinnosť národnej rady zabezpečiť, aby prezident republiky mal na každé uvoľnené miesto na ústavnom súde dvojnásobný počet kandidátov.

Tieto otázky vznikli v súvislosti s dvomi konaniami a rozhodnutiami na ústavnom súde. Prvým rozhodnutím je výklad ústavy a ústavných zákonov v uznesení ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2014 - uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 390/2012 Z. z., ktorý ukladá prezidentovi republiky pri kandidátovi na ústavnú funkciu preskúmať aj iné, než ústavné (zákonné) kritériá. Druhým rozhodnutím je nález sp. zn. III. ÚS 571/2014, v ktorom väčšina senátu prijala a vyhlásila nález, ktorý je inak

odôvodnený v ústnom vyhlásení a inak v jeho písomnom vyhotovení (podrobnejšie v návrhu na výklad ústavy).

V dôsledku týchto rozhodnutí ústavného súdu a toho, že v konaní tohto súdu sp. zn. II. ÚS 718/2014 došlo, po späťvzatí sťažností dvoch kandidátov, ktorých som nevymenoval, k zastaveniu konania, zostali na dve voľné miesta sudcov ústavného súdu traja kandidáti. Vzhľadom na to som požiadal predsedu národnej rady, aby doplnil, v súlade s ústavou, počet kandidátov na štyroch.

Obsah tohto listu (predsedu národnej rady, pozn.) potvrdzuje, že v prípade kandidátov na sudcov ústavného súdu existuje a pretrváva reálny spor medzi prezidentom republiky a národnou radou o spôsob, akým má prezident republiky rozhodovať o kandidátoch na sudcov ústavného súdu, navrhnutých národnou radou, ako aj o tom, či národná rada je zodpovedná za dostatočný, ústavou ustanovený, počet kandidátov.

Preto navrhujem, aby tento list bol považovaný za dôkaz, ktorý, skutkovo, nielen odôvodňuje prijatie návrhu na výklad ústavy na ďalšie konanie, ale aj prijatie meritórneho výroku vo veci samej tak, ako je navrhnutý v pôvodnom návrhu na výklad ústavy.»

II.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 128 ústavy ústavný súd podáva výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná. Rozhodnutie ústavného súdu o výklade ústavy alebo ústavného zákona sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Výklad je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia.

Podľa čl. 131 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o návrhoch podľa čl. 128 ústavy v pléne. Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

Podľa čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania prezident Slovenskej republiky.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 18 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá prezident Slovenskej republiky.

Podľa § 46 ods. 1 zákona o ústavnom súde oprávnenými na podanie návrhu na začatie konania o výklade sú osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e).

Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd podáva výklad ústavných zákonov len vtedy, ak je vec sporná.

Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

Podľa § 47 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania o výklade okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 zákona o ústavnom súde musí obsahovať údaje o tom, ktorý ústavný zákon, prípadne ktorá jeho časť alebo ktoré jeho ustanovenie sa má vyložiť, z akých dôvodov je vec sporná a ktorý štátny orgán si podľa navrhovateľa nesprávne vykladá ústavný zákon.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 134 ods. 2 ústavy sudcov ústavného súdu vymenúva na návrh Národnej rady Slovenskej republiky na dvanásť rokov prezident Slovenskej republiky. Národná rada Slovenskej republiky navrhuje dvojnásobný počet kandidátov na sudcov, ktorých má prezident Slovenskej republiky vymenovať.

Podľa čl. 101 ods. 1 ústavy hlavou Slovenskej republiky je prezident. Prezident reprezentuje Slovenskú republiku navonok i dovnútra a svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov. Prezident vykonáva svoj úrad podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie je viazaný príkazmi.

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy prezident vymenúva a odvoláva sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, predsedu a podpredsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky, prijíma sľub sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky a sľub generálneho prokurátora.

III.

Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia prijatiu návrhu na začatie konania na ďalšie

konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Doterajšiu prax uplatňovania čl. 128 ústavy v konaní pred ústavným súdom možno zovšeobecniť tak, že ústavný súd návrh na podanie výkladu meritórne prerokuje až vtedy, keď sa preukáže splnenie podmienok ustanovených ústavou na začatie takého konania, pričom, vychádzajúc zo svojej judikatúry, ústavný súd v uznesení sp. zn. II. ÚS 30/97 v tejto súvislosti zhrnul:

«1. „Účelom konania o výklad ústavných zákonov podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je vyložiť sporné ustanovenie ústavného zákona jednoznačným spôsobom tak, aby k sporu, ktorý viedol k začatiu konania ústavného súdu, už v budúcnosti nedochádzalo. Hoci jednou z podmienok konania ústavného súdu o podanie výkladu ústavného zákona je vznik konkrétneho sporu medzi konkrétnymi štátnymi orgánmi Slovenskej republiky a v konkrétnom čase, uznesenie ústavného súdu o výklade sporného ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky má účinky „erga omnes“ s trvalou platnosťou (až do obdobia neskoršej zmeny alebo zrušenia tohto ustanovenia ústavného zákona, ktorý bol predmetom výkladu ústavného súdu).“ (I. ÚS 61/96, s. 9)

2. „Jednou z podmienok konania o výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná, je existencia sporu (§ 45 zákona č. 38/1993 Z. z.).“ (I. ÚS 61/96, s. 5).

„Jednou zo základných podmienok prijatia návrhu na podanie výkladu ústavného zákona je preukázanie toho, že je vec sporná. Ako ústavný súd už predtým uviedol v prípadoch vedených pod sp. zn. I. ÚS 20/94 a I. ÚS 7/96: „Ústavný súd Slovenskej republiky je v konaní o výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná, viazaný návrhom oprávneného subjektu v rozsahu, v ktorom bolo preukázané, že vec je sporná.“ (I. ÚS 51/96, s. 3)

3. „Zákon č. 38/1993 Z. z. slovom „sporný“ označuje konanie o veciach, v ktorých došlo k sporu a kde proti sebe stoja dve strany – štátne orgány s rozdielnym názorom na interpretáciu ústavnej normy (§ 46 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z.).“ (I. ÚS 39/93, s. 7)

4. „Účelom výkladu ústavného zákona je skutočnosť, že sa navrhovateľ domáha správneho používania svojho subjektívneho práva či subjektívnej povinnosti v tomto ústavnom zákone upravenom. Výklad o uplatňovanie práv iných subjektov, ako tých, ktorým sú práva či povinnosti ústavným zákonom priznané, by odporovalo účelu podávania výkladu ústavných zákonov podľa článku 128 ods. 1 ústavy.“ (I. ÚS 129/93, s. 2).

5. „Pri výklade ústavných zákonov, ak je vec sporná, ústavný súd v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy rešpektuje ústavou a zákonmi vymedzené právomoci jednotlivých zložiek štátnej moci Slovenskej republiky. Výkladom ústavného zákona ústavný súd nemôže dospieť k stanoveniu (určeniu) takej právomoci jedného štátneho orgánu Slovenskej republiky, ktorá je už ústavou alebo iným všeobecne záväzným právnym predpisom zverená do právomoci iného štátneho orgánu Slovenskej republiky odlišného od toho, ústavná právomoc ktorého je predmetom konania ústavného súdu o výklad ústavných zákonov podľa čl. 128 ods. 1 ústavy. V prípadoch, keď právna úprava Slovenskej republiky zveruje určité právomoci konkrétne určeným štátnym orgánom, ktoré sú súčasne jediné oprávnené k ich výkonu, nepatrí už takáto právomoc žiadnemu ďalšiemu orgánu Slovenskej republiky vrátane prezidenta Slovenskej republiky. Takýto právny stav nemôže meniť ani ústavný súd v konaní o výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná.“ (I. ÚS 61/96, s. 18)

6. „Preukázaniu spornosti výkladu ústavného zákona v rámci predbežného prerokovania návrhu na podanie výkladu ústavného zákona predchádza určenie okruhu tých otázok, ktoré môžu byť predmetom konania o výklad ústavného zákona pred ústavným súdom... Po zistení a ustálení predmetu (okruhu) tých otázok, ktoré môžu byť predmetom konania pred ústavným súdom o výklad ústavného zákona (a v jeho rámci), ústavný súd skúma, či ohľadom ich výkladu došlo k sporu medzi účastníkmi konania o výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná, pred ústavným súdom.“ (I. ÚS 61/96, s. 6)

7. „Pod zjavne neopodstatneným návrhom na podanie výkladu ústavného zákona, ak je vec sporná, je podľa názoru ústavného súdu potrebné rozumieť aj ten, ktorým sa žiada

výklad takých ustanovení, ktoré nie sú predmetom ústavnej úpravy, hoci sú (môžu byť) predmetom zákonnej úpravy.“ (I. ÚS 61/96, s. 20).»

Prezident ako navrhovateľ vo svojom návrhu na začatie konania podľa čl. 128 ústavy uviedol, že k sporu medzi ním a Národnou radou Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) došlo v súvislosti s ním označenými ustanoveniami ústavy, pričom svoje tvrdenie o existencii sporu o výklad ním označených článkov ústavy odôvodňuje v podstate tým, že:

A. Na rozdiel od názoru národnej rady je podľa názoru navrhovateľa pri vymenúvaní sudcov ústavného súdu potrebné použiť výklad ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 4/2012, a teda podľa jeho názoru pri rozhodovaní o vymenovaní sudcov ústavného súdu prezident musí prihliadať aj na to, či neexistuje *„žiadny dôvod závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá relevantne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu tohto súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky“*.

B. Na rozdiel od názoru národnej rady podľa názoru navrhovateľa zastavením konania o ústavných sťažnostiach kandidátov na sudcov ústavného súdu Jána Bernáta a Imricha Volkaia zaniklo ich postavenie kandidátov na sudcov ústavného súdu, v dôsledku čoho v súčasnosti na dve voľné miesta sudcov ústavného súdu existujú len traja kandidáti (Eva Fulcová, Miroslav Duriš a Juraj Sopoliga), a preto je národná rada povinná zvoliť ešte jedného kandidáta na sudcu ústavného súdu.

A. Pokiaľ ide o navrhovateľom tvrdenú existenciu sporu medzi ním a národnou radou v súvislosti s otázkou, či pri rozhodovaní o vymenovaní sudcov ústavného súdu prezident môže/musí prihliadať aj na to, či neexistuje *„žiadny dôvod závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá relevantne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu tohto súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky“*, ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach danej veci neexistuje právne relevantný spor medzi národnou radou

a navrhovateľom, a teda návrh navrhovateľa v tejto časti nespĺňa zásadnú náležitosť predpísanú zákonom na začatie konania o výklad ústavy a ústavných zákonov.

Ústavný súd v tejto súvislosti v prvom rade poukazuje na to, že otázka, s ktorou sa navrhovateľ obrátil na ústavný súd, už bola ústavným súdom právoplatne vyriešená, a to v rámci konania vedeného pod sp. zn. III. ÚS 571/2014, v ktorom ústavný súd jednoznačne konštatoval, že výklad navrhovateľom označených ustanovení ústavy nie je ústavne konformný, ale práve naopak, navrhovateľ aplikáciou presadzovaného výkladu porušil práva sťažovateľov.

Ak teda aj v minulosti existoval spor medzi navrhovateľom a národnou radou o tom, či je prezident oprávnený pri rozhodovaní o vymenovaní sudcov ústavného súdu prihliadať aj na to, či neexistuje *„žiaden dôvod závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá relevantne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu tohto súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky“*, tento spor už ústavný súd právoplatne vyriešil nálezom sp. zn. III. ÚS 571/2014, v rámci odôvodnenia ktorého ústavný súd o. i. výslovne konštatoval, že z čl. 134 ods. 2 ústavy a čl. 139 ústavy jednoznačne vyplýva povinnosť prezidenta, aby z dvojnásobného počtu kandidátov vymenoval presne polovicu za sudcov ústavného súdu, pričom v odôvodnení tohto rozhodnutia ústavný súd zároveň osobitne zdôraznil, že právomoc podľa čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy je prezident povinný uplatniť v súlade s podmienkami vymedzenými ústavou, ktorá mu poskytuje možnosť voľnej úvahy v dimenziách čl. 134 ods. 2 a čl. 139 ústavy, na rozdiel od menovania (resp. nemenovania jediného) kandidáta na funkciu generálneho prokurátora Slovenskej republiky, teda výber medzi dvomi kandidátmi navrhnutými národnou radou na jedno uvoľnené miesto. Ústavný súd v odôvodnení nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 vo vzťahu k prezidentovi napokon taktiež úplne jednoznačne uviedol:

„V prípade generálneho prokurátora dostáva na jednu funkciu návrh na jedného kandidáta. Jeho rozhodovacia právomoc tu zahŕňa aj možnosť za určitých, ústavným súdom konkretizovaných podmienok navrhnutého kandidáta odmietnuť. V prípade sudcov ústavného súdu dostáva prezident dvojnásobný počet kandidátov na ústavných sudcov, ako

má vymenovať. Jeho rozhodovacia právomoc – hranice možného i povinného výberu – tu ustanovuje priamo ústava. Ústavná úprava právomocí prezidenta pri menovaní generálneho prokurátora a sudcov ústavného súdu sa zásadne líši. Tam, kde rozlišoval ústavodarca, treba rozlišovať i pri výklade a aplikácii ústavy.“

Z odôvodnenia nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 tak jednoznačne vyplýva, že na rozhodovanie prezidenta o vymenovaní sudcov ústavného súdu sa nevzťahuje výklad ústavy podaný ústavným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012, keďže tento sa vzťahuje výhradne na rozhodovanie prezidenta o (ne)vymenovaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Prezident je teda povinný z dvojnásobného počtu kandidátov na sudcu ústavného súdu vymenovať presne polovicu za sudcov ústavného súdu, a teda prezident nie je oprávnený z dvojnásobného počtu kandidátov na sudcu ústavného súdu vymenovať menej ako polovicu za sudcov ústavného súdu z dôvodu, že sa domnieva, že existujú dôvody závažnej skutočnosti vzťahujúce sa na osobu kandidátov, ktoré relevantne spochybňujú ich schopnosť vykonávať funkciu sudcu ústavného súdu spôsobom neznižujúcim vážnosť funkcie sudcu a ústavného súdu.

Nad rámec už uvedeného ústavný súd pre úplnosť dodáva, že ak mal prezident pochybnosť o tom, ako vykladať ním označené ustanovenia ústavy, mal sa na ústavný súd obrátiť skôr, ako rozhodol o aplikácii ním presadzovaného výkladu predmetných ustanovení ústavy, a teda skôr, ako ústavný súd na základe ústavných sťažností kandidátov na sudcov ústavného súdu vyslovil, že aplikáciou ním presadzovaného výkladu došlo k porušeniu práv kandidátov na sudcov ústavného súdu.

Prezident mal teda postupovať obdobne, ako to bolo v prezidentom opakovane pripomínanom konaní vedenom na ústavnom súde pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012, kde prezident najprv počkal do rozhodnutia ústavného súdu o výklad ústavy a až následne rozhodol o (ne)vymenovaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

B. Pokiaľ ide o navrhovateľom tvrdenú existenciu sporu medzi ním a národnou radou v súvislosti s otázkou, či po späťvzatí ústavných sťažností dvoch kandidátov na sudcov ústavného súdu a následnom zastavení konania o týchto ústavných sťažnostiach zaniklo ich postavenie kandidátov na sudcov ústavného súdu, možno nepochybne konštatovať, že medzi navrhovateľom a národnou radou existuje spor, keďže kým sa navrhovateľ domnieva, že v súčasnosti existujú len traja kandidáti na sudcu ústavného súdu, naopak, národná rada zastáva názor, že späťvzatím ústavných sťažností kandidátmi nedochádza k zániku postavenia kandidáta na sudcu ústavného súdu, a teda zastáva názor, že v súčasnosti existujú piati kandidáti na sudcu ústavného súdu.

Ako však vyplýva z relevantných článkov ústavy, ako aj príslušných ustanovení zákona o ústavnom súde, v prípade konania o výklad ústavy a ústavných zákonov nepostačuje, že medzi dvoma štátnymi orgánmi existuje akýkoľvek spor týkajúci sa výkladu konkrétneho ustanovenia, keďže *conditio sine qua non* je to, že ústavný súd môže interpretovať len to, čo tvorí súčasť ústavnej úpravy. Ak je potrebné riešiť otázku, ktorá nie je upravená ústavou, resp. ústavnými zákonmi, a teda ak daná otázka nie je súčasťou ústavnej úpravy, ale je súčasťou „len“ zákonnej úpravy, nie je splnená nevyhnutná podmienka existencie relevantného (ústavného) sporu a takýto návrh na začatie konania o výklad je potrebné považovať za zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd pritom v tejto súvislosti už v minulosti konštatoval, že *„pod zjavne neopodstatneným návrhom na podanie výkladu ústavného zákona, ak je vec sporná, je podľa názoru ústavného súdu potrebné rozumieť aj ten, ktorým sa žiada výklad takých ustanovení, ktoré nie sú predmetom ústavnej úpravy, hoci sú (môžu byť) predmetom zákonnej úpravy.“* (I. ÚS 61/96).

V danom prípade je spornou otázkou účinkov zastavenia konania o ústavných sťažnostiach kandidátov na sudcov ústavného súdu na ďalšie trvanie ich kandidatúry na sudcov ústavného súdu, resp. otázka, či a kedy dochádza (môže dôjsť) k zániku kandidatúry na sudcu ústavného súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti v prvom rade upozorňuje, že ústava v čl. 134 ods. 3 „len“ taxatívne stanovuje predpoklady, ktoré musí každý kandidát na sudcu ústavného súdu spĺňať, avšak ani len okrajovo neupravuje otázku vzniku či zániku kandidatúry na sudcu ústavného súdu. Právna úprava volieb kandidátov na funkciu sudcu ústavného súdu vrátane právnej úpravy vzniku kandidatúry na funkciu sudcu ústavného súdu je tak obsiahnutá „len“ v zákonnej a podzákonnej právnej úprave – zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, Volebný poriadok o voľbe a odvolávaní funkcionárov (schválený uznesením Národnej rady Slovenskej republiky zo 17. júna 2011 č. 498).

Obdobne, pokiaľ ide o otázku účinkov zastavenia konania o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb podľa čl. 127 ústavy, ku ktorému došlo v dôsledku späťvzatia ústavnej sťažnosti sťažovateľom, ústavný súd poukazuje, že táto otázka nie je predmetom ústavnej úpravy. Právna úprava zastavenia konania v dôsledku vzatia ústavnej sťažnosti späť sťažovateľom je taktiež predmetom „len“ zákonnej úpravy – § 54 zákona o ústavnom súde.

Z už uvedeného vyplýva, že napriek reálnej existencii sporu medzi navrhovateľom a národnou radou v súvislosti s otázkou, či v danom prípade došlo alebo nedošlo k zániku kandidatúry dvoch kandidátov na sudcu ústavného súdu, je návrh navrhovateľa potrebné v tejto časti považovať za zjavne neopodstatnený, keďže ním žiada o výklad takých ustanovení, ktoré nie sú predmetom ústavnej úpravy, ale sú predmetom „len“ zákonnej úpravy, a teda v danom prípade predmetný spor nemá požadovanú kvalitu, t. j. nejde o spor týkajúci sa výkladu ústavy alebo ústavného zákona, ale „len“ o spor o výklad zákonnej, resp. podzákonnej právnej úpravy.

Ústavný súd však, vychádzajúc zo zásady materiálnej ochrany ústavnosti, v záujme právnej istoty nad rámec uvádza, že si je vedomý zdanlivého problému spočívajúceho v tom, že nálezom sp. zn. III. ÚS 571/2014 zrušil rozhodnutia navrhovateľa o nevymenovaní len troch z piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu a ďalší dvaja (Ján Bernát a Imrich Volkai), o ktorých ústavný súd konal v inom konaní, vzali svoje sťažnosti

späť, čo nevyhnutne viedlo k zastaveniu konania ústavným súdom, a tým i k pretrvávajúcej existencii rozhodnutí navrhovateľa o ich nevyemenovaní.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že je nepochybné, že skutková i právna situácia všetkých piatich nevyemenovaných kandidátov na sudcov ústavného súdu je rovnaká (v zásade identickosť jednotlivých rozhodnutí navrhovateľa o nevyemenovaní), pričom z rozhodnutí navrhovateľa o ich nevyemenovaní dosiaľ tretím osobám nevznikli žiadne práva ani povinnosti. Podľa názoru ústavného súdu by preto nebolo spravodlivé, aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú podľa nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zjavne protiústavné, odobratá šanca zostať kandidátmi na sudcu ústavného súdu.

Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu navrhovateľ môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevyemenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkai a následne má vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov (Ján Bernát, Eva Fulcová, Miroslav Duriš, Juraj Sopoliga, Imrich Volkai), ktorí mu boli navrhnutí národnou radou. Týmto spôsobom navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu. Takýto postup navrhovateľa vyplývajúci z nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zároveň odstráni „rozpor“ s národnou radou, keďže tento vznikol práve v dôsledku krokov navrhovateľa nerešpektujúcich nález sp. zn. III. ÚS 571/2014, z ktorého jednoznačne vyplýva, že navrhovateľ je povinný z ostávajúcich piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu vybrať dvoch sudcov ústavného súdu, pričom pri tomto výbere nemá použiť výklad ústavy podaný ústavným súdom v konaní sp. zn. PL. ÚS 4/2012, keďže tento, ako je podrobne uvedené v náleze sp. zn. III. ÚS 571/2014, sa na rozhodovanie prezidenta o (ne)vyemenovaní sudcov ústavného súdu nevzťahuje.

Ústavný súd, majúc na zreteli už uvedené skutočnosti, v rámci predbežného prerokovania predmetný návrh navrhovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keďže zistil, že návrh v časti nespĺňa zákonom predpísané náležitosti (neexistencia právne relevantného sporu medzi účastníkmi konania – v okolnostiach danej veci nie je „spornosť“ vo veci daná) a v časti je zjavne neopodstatnený.

K rozhodnutiu sa pripájajú odlišné stanoviská sudkyne Ludmily Gajdošíkovej a sudcov Lajosa Mészárosa, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2015